

Beszámoló a szekciók üléseiről

Tóth József:

Az ifjúsági szekcióban 15 hozzászólás hangzott el. Főbb megállapításaik:

1. Igyekezünk minél több gyereket bevonni a honismereti munkába. Ez azért is fontos, mert korábban a KISZ és az úttörőmozgalom úgy-ahogy befogta a gyerekeket, most azonban az új ifjúsági szervezetek igen gyér számúak. A pedagógusok körében akiken áll vagy bukik ez a kérdés, egyfajta riadalom, visszahúzóds van, ezért a honismereti tevékenység is visszaszorulóban van. Ezt kellene megfordítani.

2. A megyék honismereti munkásai segítsék és hangolják össze a területükön működő gyermek- és ifjúsági szervezetek munkáját. Felvetődött, hogy a Honismereti Szövetség mellett a Tájak, korok, múzeumok, A Magyar Természetbarátok Szövetsége, a Kossuth Szövetség és egyéb helyi baráti körök, klubok lényegében ugyanezért dolgoznak, ezeket kellene összefogni.

3. A Honismereti Szövetség ősszel hozzon létre egy ifjúsági tagozatot. Hívja össze azokat, akik kimondottan gyermek- és ifjúsági szervezetekkel foglalkoznak.

4. Módszertani segítséget kell adni minden klubnak, szervezetnek, de az ifjúságinak kiemelten. A vezetőképzésbe be kell vonni a pedagógusokat is, továbbá az ifikorosztályt.

5. Pályázatokat kell kiírni, ahol a fő célkitűzés a helyi értékek felkutatása és begyűjtése, s ebbe vonjuk be a határon túli ifjúsági és gyermekszervezeteket is.

6. A nemzeti alaptantervben markánsabban fogalmazódjék meg a honismeret, ezzel kapcsolatban a Honismereti Szövetség juttasson el javaslatot a minisztériumba.

Halász Péter:

A népművészeti szekcióban 22 fő vett részt. Az aktivitásra jellemző, hogy 18-an felszólaltak. Négy pontban foglalom össze azokat a gondolatokat, amelyek a szekció baráti eszmecseréjéből az Akadémia nyilvánossága elé kívánkoznak.

1. Minden felkért hozzászóló hangsúlyozta, hogy a népművészeti közösségeknek milyen jelentős a közösségformáló szerepük. Elhangzott, hogy amikor ez még nem volt divat, de még támogatott sem, miként kovácsolta össze a különböző közösségeket. Kétféle emberi tulajdonság tartja össze ezeket az énekkarokat, népdalköröket, táncdalcsoportokat: az egyik a jó értelemben vett szereplési vágy, a másik pedig a hagyomány és a művészet iránti elkötelezettség, az együtt éneklés, együtt táncolás, szövés, fonás öröme. Persze nagyon fontos, hogy minél többet felléphessenek, kiállíthassanak. Arra kell törekedni, hogy minél több együttesnek, kórusnak, pávakörnek, táncsoportnak, faragó- és hímzőszakkörnek legyen a határon kívül és a határon belül egy-két-három olyan testvérközössége, amellyel egy évben legalább egyszer kölcsönösen meghívják egymást, szereplési alkalmat teremtenek, és elmélyítik a közösségi összetartozás érzését és gyakorlatát.

2. Nagyon fontos minden népművészeti együttesnél, hogy a helyi hagyományt őrizze. Helyes, ha megtanulják és elsajátítják a magyar népi hímző-, faragóművészet, a népdalkincs, a táncvilág legszebb és legismertebb, leglátványosabb táncait, énekeit és motívumait, de még fontosabb, hogy helyben minél több olyan mélyfúrászerű gyűjtést végezzenek, ami a helyi értékeket hozza elő és juttatja vissza az ott élő közösségnek. A helyi honismereti szervezeteknek rendkívül fontos szerepük van abban, hogy ez a helyi gyűjtéseken, helyi népdal-, népszokás-, díszítőművészeti kincsen alapuló szakköri, pávaköri, énekkari tevékenység minél hatékonyabb legyen.

3. Nagyon fontos, hogy a pedagógusképzésben helyet kapjanak a néphagyományon alapuló művészetek. Úgy, hogy a tananyagba épüljön az óvónóképzőben például a játék, a tanítóképzőben a dramatikus népszokás, a népdal, a néptánc; a magasabb szintű képzésben pedig a néphagyomány tudományosan megalapozott oktatása. Nemcsak a tudásszint növelése érdekében, hanem azzal a szándékkal, hogy a leendő pedagógusok érzelmileg elkötelezettek legyenek a néphagyomány iránt. Mert hozhat a minisztérium akár milyen törvényt, ha a pedagógusok elszabotálják, nem tartják fontosnak, úgy gondolják, hogy

emiatt még senkit nem vontak felelősségre. Akkor a nemzeti tanterv elképzelése nem fog megvalósulni. De ha ismét olyan tanítóink és tanáraink lesznek, akik azt mondják: mi ezt akkor is csináljuk, ha megtiltják nekünk, akkor lesz nemzeti értékeken nevelkedett generáció.

4. Majdnem minden felszólaló szájából elhangzott, hogy a hazai televízióban, a magyarországi rádióban a néphagyomány nem kapja meg a megfelelő helyet, a népdalt egyre inkább olyan hullámokra teszik, ahol kevesen tudják fogni. A honismereti mozgalom e tekintetben nem először, és sajnos, úgy látszik, nem is utoljára kénytelen hallatni a szavát. Javasolom, kerüljön be az Akadémia állásfoglalásába, milyen fontosnak tartjuk, hogy a Magyarországon működő és az éter hullámain sugárzó médiákban a magyar néphagyomány, magyar népdal, néptánc rendszeresen és magas színvonalon megkapja az őt megillető helyet.

Gábori Imréné:

Az egyházi szerveződések szekciójában 55 résztvevő volt jelen.

1. A hallgatóság javaslatára a szekcióülést énekléssel kezdték, mégpedig katolikus, református és evangélikus énekekkel. Ezután Szalay Lajos lelkész úr köszöntötte az egybegyűlteket. Történelmi áttekintésében szólt a református egyházon belüli civil szerveződésekről, nevezetesen a református diakóniáról, amely fajra és vallásra való tekintet nélkül Debrecenben az 1500-as években indult. Beszélt továbbá a Szeretetintézményről, amelyből 15 működik Magyarországon, s az elhagyott csecsemőket karolja fel. A református egyház keretében tevékenykedik az Egészségügyi Intézmény az idioták szolgálatára, az Idősek Szeretetintézménye, az Albert Schweizerről elnevezett 100 ágyas kórház, s a fiatalok évente 600 alkalommal végeznek kis közösségekben szeretetmunkát.

A református társadalmi missziók több évtizede gondozzák az alkoholistákat. Dömsödön káthetes kurzusokba meggyőzéssel és családmentéssel együttesen gondozzák azokat, akik már kigyógyultak az alkoholizmusból és segítik őket, hogy bekapcsolódhassanak a társadalomba. Külön terület a kallódó és narkós fiatalok missziója. Az aluljárókban segítségre szorulókat összegyűjtik az erre szerveződő csoportok. Budapesten a „fasori” református templomban minden héten egyszer bibliaórát tartanak. Baranyában Zsibrik községben végeznek „elvonószolgálatot”, aki akar a gyógyultak közül is közreműködhet a misszió munkájában. Budapest-központtal működik a Vakok és Siketek Missziója. A cigánymisszió nem különíti el őket az etnikumuktól – az Igével segítik erkölcsi erejüket. Több csoport kórház- és börtönmissziót lát el. Más csoportok telefonos segítőszolgálatban működnek közre. Szerveződnék a tv-n és a rádión keresztüli hitoktatásra is, valamint az iskolai hitoktatásban való közreműködésre.

Bíró László kanonok-plébános a katolikus hívők körében működő szerveződésekéről beszélt. Szólt a Karitasz Segélyszolgálat sokirányú működéséről, beszélt a Kolping családsegítő és -nevelő mozgalomról, az egyházi énekkarok tradicionális munkájáról, valamint a felnőtt és ifjúsági kiscsoportok ima- és segítőszolgálatáról.

Balikó Zoltán evangélikus lelkész korreferátuma az egyházában tapasztalható civil szerveződésekkel egészítette ki az elhangzottakat. *Karacs Zsigmond* elsősorban a földesi zsidóság köréből ismeretes szerveződésekéről szólt.

A felszólalásokból kitűnt, hogy nagy szükség van az ilyen ökümenikus szemlélettől áthatott találkozókra és tanácskozásokra. Javasolták, hogy a Pécsert megkezdett ökümenikus szekciónak a Veszprémben rendezendő következő akadémián legyen folytatása. A résztvevők közösen elimádkozták a Miatyánkat, Szalay lelkész úr idézte Máté evangéliumának 7. fejezetéből a 12. verset: „Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük!”

Gyivicsán Anna:

A nemzetiségi szekció vezetői Várnagy Elemér (Pécs) és Gyivicsán Anna (Budapest). Gyivicsán Anna vitaindító előadásának első részében történelmi áttekintést adott arról, hogy a polgári fejlődés 1867 után milyen lehetőséget nyújtott a magyarországi nemzetiségek számára civil szerveződések terén. Kezdetben elsősorban olvasóköri és egyházak kezdeményezte egyletek alakultak a nemzetiségi lakosság körében. A speciális magyarországi nemzetiségi modellen belül – hiszen a nemzetiségek az ország egész területén szétszórta-

élnék – a kisközösségi szerveződések – legtöbbször úgy, hogy állami intézményi támogatást egyáltalán nem kaptak – a nemzetiségi lét fenntartását jelentették. Az előadás második része elemezte az 1948 utáni próbálkozásokat, azok kudarcait, majd ismertette az 1989–1992 között létrejött új típusú nemzetiségi szerveződések, amelyek különböző – kulturális, szociális, vallási, politikai – alapon jöttek létre. Legtöbbjük léte, tevékenysége még nem stabilizálódott.

Várnagy Elemér nagy érdeklődéssel kísért, hasznos vitát kiváltó előadást tartott a cigányközösségekről, vajdái alakulásukról, s alakulásukat kísérő sok-sok konfliktusról, de feloldásuk lehetőségeiről is. Többek között olyan problémák vetődtek fel, mint az erős családi kötődés pozitív ereje a közösségek további fenntartásában; szó volt a gyermekközösségekről, a cigányságnak a szekták felé való irányultságáról stb.

A szekcióban két német témájú, gazdag adatokkal alátámasztott előadással ismerkedtünk meg. Mindkettő a múlttal, illetve a közelmúlttal, a két világháború közötti időszakokkal foglalkozott. Országos rálátással közeledett a témához dr. Galambos Ferenc főtisztelendő, aki – kritikai szemléletet sem mellőzve – mutatta be elsősorban a katolikus egyházon belüli civil közösségi életet, annak tartalmi, de nyelvi problémáit is.

A Baranya megyei német település, Bóly egyesületeiről, vallásos társulásairól kitűnő mikroelemzés segítségével tartott előadást a téma avatott ismerője, Lantosné dr. Imre Mária. Szuggesztív előadását azzal a – nemcsak a szekció résztvevői, hanem a széthullóban lévő, s az új szerveződési formákat bizonytalanul kereső nemzetiségi közösségeink számára is tanulsággal szolgáló – bólyi véleménnyel zárta, hogy „Bólyban mindenki tartozott valahová”.

A szekció résztvevői a vita során úgy ítélték meg, éppen a bemutatott „bólyi modellből” kiindulva, hogy a téma feltárását, a nemzetiségi közösségek összetartó erejének a megismerését a honismereti mozgalmon belül támogatni kellene, eredményeit pedig publikálni. Fölvetődött az is, hogy miképpen tudná ez a mozgalom a mai civil szerveződések támogatni, miképpen tudna hasznos tevékenységgel hozzájárulni a négy évtizede felbomlott nemzetiségi közösségek új tartalmú és keretű újjáéledéséhez. A Honismereti Szövetség nemzetiségi albizottsága e témáról és feladatáról konkrét elképzeléseket dolgozzon ki.

A Honismereti Akadémia szabad fóruma

A szekcióvezetők beszámolóit különböző témájú felszólalások követték. Ezekből kirajzolódnak a mozgalmat érdeklő legfontosabb gondolatkörök.

1. Viszonylag kevesebben foglalkoztak érdemben az Akadémia fő témájával, a **civil társadalom** szerveződésével. *Bíró László*, a pécsi székelyegyház kanonokja beszélt a láncaitól megszabaduló egyház és a társadalom új kapcsolatainak kialakulásával kapcsolatban a horizontális strukturálódás jelentőségéről. Hangsúlyozta annak fontosságát, hogy az egyház ne csak a templomban legyen jelen, hanem a társadalom különböző területein is. Elmondta, hogy a Kolping mozgalom máris számos szociális feladatot tud vállalni, de színjátárszó csoportok, éneklőközösségek és más kulturális klubok is szerveződnek az egyházi keretek között.

Ugyancsak a civil társadalom egyik formájával, a hagyományápoló körökkel foglalkozott *Huszár János*. Mint a pápai Jókai-kör főtájkára elmondta, hogy a kör tagjai Jókai emlékhelyeket kerestek föl, s jóízű kapcsolatokat alakítottak ki más honismereti közösségekkel. Felhívta a figyelmet az azonos elkötelezettségű egyesületek közti kapcsolattartás jelentőségére.

2. Számos felszólaló foglalkozott a **honismereti mozgalom és az ifjúság** kapcsolatával. *Kövesdi Tiborné* az ifjúsági táborok jelentőségéről szólt. Ő Mesztegyőn három tábort is szervez ebben az évben, köztük szomszédos országokbeli magyar fiatalok számára „nemzetközi” tábort, amelynek elsősorban az a célja, hogy a szlovákiai, kárpátaljai, vajdasági magyar gyerekek megismerkedjenek egymás életével. Nem kevésbé jelentős és végső soron ugyancsak a fiataloknak a honismerethez való kötődését erősíti az a tábor, amit határon kívüli magyar szakkörvezetők számára rendeznek ugyancsak Mesztegyőn, hiszen itt igen sokat tanulhatnak egymástól és a hazai szakkörvezetőktől.